

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 5 juli 2016 *

”Begäran om förhandsavgörande — Artikel 267 FEUF — Artikel 94 i domstolens rättegångsregler — Innehållet i en begäran om förhandsavgörande — Nationell regel som föreskriver att den nationella domstolen ska förklaras vara obehörig på grund av att den intagit en preliminär ståndpunkt i begäran om förhandsavgörande genom att fastställa de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Artikel 47 andra stycket och artikel 48.1”

I mål C-614/14

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sofijski gradski sad (Domstolen i första instans i Sofia stad, Bulgarien) genom beslut av den 15 december 2014, som inkom till domstolen den 31 december 2014, i brottmålet mot

Atanas Ognyanov

ytterligare deltagare i rättegången:

Sofiyska gradska prokuratura,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice-ordföranden A. Tizzano, avdelningsordförandena R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça, A. Arabadjiev, C. Toader och F. Biltgen samt domarna J.C. Bonichot, M. Safjan, M. Berger (referent), ME. Jarašiūnas, C.G. Fernlund, C. Vajda och S. Rodin,

generaladvokat: Y. Bot,

justitiesekreterare: handläggaren M. Aleksejev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 12 januari 2016,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Nederländernas regering, genom M. Bulterman, C. Schillemans och M. Gijzen, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom W. Bogensberger, R. Troosters och V. Soloveytchik, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: bulgariska.

och efter att den 23 februari 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 267 FEUF, artikel 94 i domstolens rättegångsregler samt artiklarna 47 andra stycket och 48.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).
- 2 Begäran har framställts i ett förfarande om erkännande av en brottmålsdom och om verkställigheten i Bulgarien av ett fängelsestraff som en dansk domstol ådömt Atanas Ognyanov.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Artikel 94 i rättegångsreglerna har rubriken ”Innehållet i begäran om förhandsavgörande”. Följande föreskrivs i den artikeln:

”Förutom de frågor som hänskjuts till domstolen för förhandsavgörande ska begäran om förhandsavgörande innehålla följande:

- a) Saken och en sammanfattning av de relevanta omständigheterna, såsom dessa har utretts av den hänskjutande domstolen eller, i vart fall, en redogörelse för de faktauppgifter som ligger till grund för frågorna.
- b) Lydelsen av de nationella bestämmelser som kan vara tillämpliga och, i förekommande fall, relevant nationell rättspraxis.
- c) En redogörelse för de skäl som fått den hänskjutande domstolen att undra över tolkningen eller giltigheten av de aktuella unionsrättsliga bestämmelserna, och för det samband som den hänskjutande domstolen har funnit föreligga mellan de unionsrättsliga bestämmelserna och den nationella lagstiftning som är tillämplig i det nationella målet.”

Bulgarisk rätt

- 4 Av beslutet om hänskjutande framgår att en domare som bland annat kan anses vara jävig, i enlighet med artikel 29 i straffprocesslagen (Nakazatelno protsesualen kodeks, nedan kallad NPK), inte kan ingå i den dömande sammansättningen. Enligt rättspraxis från Varhoven kasatsionen sad (Högsta kassationsdomstolen, Bulgarien) utgör den omständigheten att domaren intar en preliminär ståndpunkt i saken i målet före det slutliga avgörandet ett särskilt fall av jäv.
- 5 När jäv föreligger är den dömande sammansättningen skyldig att förklara sig obehörig. Detta innebär att den sammansättningen inte längre ska handlägga målet, att målet tilldelas en annan sammansättning vid den aktuella domstolen, och att den nya sammansättningen börjar pröva målet från början.

- 6 Om domaren inte förklarar sig obehörig, fortsätter att handlägga målet och meddelar ett slutligt avgörande, kommer avgörandet att vara behäftat med fel till följd av ett "åsidosättande av väsentliga formföreskrifter". Överinstansen kommer att upphäva avgörandet och målet kommer att tilldelas en annan sammansättning för förnyad prövning.
- 7 Den hänskjutande domstolen har angett att tolkningen av begreppet "jäv" är särskilt sträng i bulgarisk rättspraxis. Härvidlag har den domstolen bland annat uppgett att jävsprövningen görs ex officio och att även det mest obetydliga uttalande om omständigheterna i målet eller deras rättsliga kvalificering per automatik medför att det finns grund för att domaren ska förklaras obehörig.
- 8 Av beslutet om hänskjutande framgår även att den omständigheten att domaren intar en preliminär ståndpunkt inte enbart medför att vederbörande ska förklaras obehörig och att det slutliga avgörandet ska ogiltigförklaras, utan även att det inleds ett förfarande mot domaren om ansvar för disciplinär överträdelse. I enlighet med leden 2.3 och 7.4 i den nationella uppförandekoden (Kodeks za etichno povedenie) är det nämligen inte tillåtet för domaren att uttala sig offentligt om utgången i ett mål som vederbörande handlägger eller att inta en preliminär ståndpunkt. Vidare anges det i led 7.3 i uppförandekoden att domaren kan uttala sig om principiella rättsfrågor, men utan att ange de faktiska omständigheterna och deras rättsliga kvalificering.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 9 I dom av den 28 november 2012 dömde Retten i Glostrup (Domstolen i Glostrup, Danmark) Atanas Ognyanov, som är bulgarisk medborgare, till fängelse i sammanlagt 15 år för mord och grov stöld. Efter att ha avtjänat en del av sitt fängelsestraff i Danmark, överfördes Atanas Ognyanov till de bulgariska myndigheterna den 1 oktober 2013 för att avtjäna återstoden av straffet i Bulgarien.
- 10 I en begäran om förhandsavgörande av den 25 november 2014 framställd i mål C-554/14, Ognyanov, vilken bekräftades och kompletterades i två beslut av den 15 december 2014, hänsköt Sofiyski gradski sad (Domstolen i första instans i Sofia stad, Bulgarien) en rad frågor till domstolen om tolkningen av rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (EUT L 327, 2008, s. 27), i dess lydelse enligt rådets rambeslut 2009/299/RIF av den 26 februari 2009 (EUT L 81, 2009, s. 24).
- 11 Efter det att frågorna hänskjutits i mål C-554/14, Ognyanov, begärde Sofiyska gradska prokuratura (allmänna åklagarmyndigheten i Sofia stad, Bulgarien), som är part i det nationella målet, bland annat att den dömande sammansättning vid Sofiyski gradski sad (Domstolen i första instans i Sofia stad) som ansvarade för prövningen av målet skulle förklaras obehörig. Som grund härför angav åklagarmyndigheten att domstolen hade intagit en preliminär ståndpunkt avseende rätts- och sakfrågorna före överläggningen i målet genom att i punkterna 2–4 i sin begäran om förhandsavgörande redogöra för de faktiska och rättsliga omständigheterna.
- 12 Den hänskjutande domstolen undrar huruvida det enligt unionsrätten är tillåtet med en nationell regel, såsom den i det nationella målet, enligt vilken en dömande sammansättning vid en bulgarisk domstol åläggs att förklara sig obehörig på grund av att den i en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen har intagit en preliminär ståndpunkt genom att redogöra för de faktiska och rättsliga omständigheterna i det nationella målet.

13 Mot denna bakgrund beslutade Sofiyski gradski sad (Domstolen i första instans i Sofia stad) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) Utgör det ett åsidosättande av unionsrätten (artikel 267 andra stycket FEUF jämförd med artikel 94 i domstolens rättegångsregler, artiklarna 47 och 48 i stadgan ... och andra tillämpliga bestämmelser) att den domstol som har framställt en begäran om förhandsavgörande, fortsätter att handlägga målet och avgör det i sak efter det att förhandsavgörandet har delgetts, utan att förklara sig obehörig? Skäl för domstolen att förklara sig obehörig skulle vara att den i begäran om förhandsavgörande har intagit en preliminär ståndpunkt i sak (genom att fastställa vissa faktiska omständigheter och slå fast att en viss lagbestämmelse är tillämplig på dessa faktiska omständigheter).

Frågan hänskjuts med presumtionen att samtliga processrättsliga bestämmelser som har till syfte att skydda parternas rätt att åberopa bevisning och plädara har beaktats vid fastställandet av de faktiska omständigheterna och tillämplig rätt i begäran om förhandsavgörande.

- 2) Om den första tolkningsfrågan besvaras så, att det är lagenligt att fortsätta att handlägga målet, utgör det ett åsidosättande av unionsrätten att
- a) domstolen i sitt slutgiltiga avgörande utan ändringar återger allt som den har utrett i begäran om förhandsavgörande och i fråga om dessa faktiska och rättsliga slutsatser inte tillåter att ny bevisning inhämtas eller att parterna hörs (I praktiken innebär detta att domstolen endast inhämtar bevisning och hör parterna i sådana frågor som inte ansågs fastställda i begäran om förhandsavgörande.)?
 - b) domstolen inhämtar ny bevisning och hör parterna i alla relevanta frågor, inbegripet frågor i vilka den redan har uttalat sig om i begäran om förhandsavgörande, och i sitt slutgiltiga avgörande intar sin slutgiltiga ståndpunkt som grundas på all inhämtad bevisning och bedömningen av parternas samtliga argument, oberoende av huruvida bevisningen har inhämtats innan begäran om förhandsavgörande framställdes eller efter mottagandet av förhandsavgörandet och av huruvida argumenten har framförts före eller efter denna tidpunkt?
- 3) Om den första tolkningsfrågan besvaras så, att det är förenligt med unionsrätten att fortsätta att handlägga målet, är det i så fall förenligt med unionsrätten att domstolen beslutar att inte fortsätta att handlägga det nationella målet, utan förklarar sig obehörig på grund av jäv, eftersom det skulle strida mot nationell rätt – vilken erbjuder ett mer långtgående skydd för parternas intressen och rättskipningen – att fortsätta att handlägga målet, nämligen när denna förklaring vilar på
- a) att domstolen har intagit en preliminär ståndpunkt i målet inom ramen för begäran om förhandsavgörande innan den meddelar sitt slutgiltiga avgörande, vilket visserligen är tillåtet enligt unionsrätten, men inte enligt nationell rätt,
 - b) att domstolen utvecklar sin slutgiltiga ståndpunkt i två rättsakter och inte i en (om man utgår från att begäran om förhandsavgörande inte utgör en preliminär, utan en slutgiltig ståndpunkt), vilket visserligen är tillåtet enligt unionsrätten, men inte enligt nationell rätt?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

14 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna, jämförda med artiklarna 47 andra stycket och 48.1 i stadgan, ska tolkas på så sätt att de utgör hinder för en nationell regel som tolkas på så sätt att den ålägger den hänskjutande domstolen att förklara sig obehörig att pröva det anhängiga målet på grund av att den har redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet i sin begäran om förhandsavgörande.

- 15 Det ska först erinras om att förfarandet med begäran om förhandsavgörande i artikel 267 FEUF utgör kärnan i Europeiska unionens domstolssystem. Genom att det inrättas en dialog mellan domstolen och domstolarna i medlemsstaterna syftar förfarandet till att säkerställa en enhetlig tolkning av unionsrätten, och därigenom göra det möjligt att säkerställa unionsrättens koherens, fulla verkan och autonomi och, till sist, den specifika karaktären hos den rättsordning som inrättats genom fördragen (se yttrande 2/13 av den 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punkt 176 och där angiven rättspraxis).
- 16 Enligt domstolens fasta praxis utgör det förfarande som har införts genom artikel 267 FEUF ett medel för samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna, genom vilket EU-domstolen tillhandahåller de nationella domstolarna de uppgifter om unionsrättens tolkning som de behöver för att kunna avgöra mål som de ska pröva (se beslut av den 8 september 2011, Abdallah, C-144/11, ej publicerat, EU:C:2011:565, punkt 9 och där angiven rättspraxis, beslut av den 19 mars 2015, Andre, C-23/15, ej publicerat, EU:C:2015:194, punkt 4 och där angiven rättspraxis, och dom av den 6 oktober 2015, Capoda Import-Export, C-354/14, EU:C:2015:658, punkt 23).
- 17 Av domstolens fasta praxis följer även att en nationell domstol enligt artikel 267 FEUF har en mycket vittgående möjlighet att hänskjuta en fråga till EU-domstolen, om den bedömer att det i ett mål som pågår inför den har uppkommit frågor som kräver ett avgörande avseende tolkningen eller giltigheten av unionsrätten för att den ska kunna döma i målet. En nationell domstol får dessutom utnyttja denna möjlighet när helst den finner det lämpligt under förfarandet (se dom av den 5 oktober 2010, Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, punkt 26 och där angiven rättspraxis, och dom av den 11 september 2014, A, C-112/13, EU:C:2014:2195, punkt 39 och där angiven rättspraxis). Det ankommer uteslutande på den nationella domstolen att välja den från processuell synpunkt mest lämpliga tidpunkten för att framställa en begäran om förhandsavgörande (se dom av den 15 mars 2012, Sibilio, C-157/11, ej publicerad, EU:C:2012:148, punkt 31 och där angiven rättspraxis, och dom av den 7 april 2016, Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, punkt 16).
- 18 Det krävs att den nationella domstolen klargör den faktiska och rättsliga bakgrunden till de frågor som ställs, eller att den åtminstone förklarar de faktiska omständigheter som ligger till grund för dessa frågor, eftersom det är nödvändigt att komma fram till en tolkning av unionsrätten som är användbar för den nationella domstolen (se beslut av den 8 september 2011, Abdallah, C-144/11, ej publicerat, EU:C:2011:565, punkt 10 och där angiven rättspraxis, beslut av den 19 mars 2015, Andre, C-23/15, ej publicerat, EU:C:2015:194, punkt 5 och där angiven rättspraxis, och dom av den 10 mars 2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, punkt 114).
- 19 Kraven avseende innehållet i en begäran om förhandsavgörande anges uttryckligen i artikel 94 i rättegångsreglerna, vilka den nationella domstolen förväntas ha kännedom om och måste iakttä ytterst noggrant inom ramen för det samarbete som har inrättats genom artikel 267 FEUF (se beslut av den 3 juli 2014, Talasca, C-19/14, EU:C:2014:2049, punkt 21).
- 20 Det är även fastslaget att de uppgifter som lämnas i begäran om förhandsavgörande inte bara ska göra det möjligt för domstolen att lämna användbara svar, utan ska också ge såväl medlemsstaternas regeringar som andra berörda parter möjlighet att avge yttranden i enlighet med artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol. Det ankommer på domstolen att se till att denna möjlighet finns, eftersom det enligt nyssnämnda artikel endast är begäran om förhandsavgörande som delges de berörda parterna (se beslut av den 8 september 2011, Abdallah, C-144/11, ej publicerat, EU:C:2011:565, punkt 11 och där angiven rättspraxis, och dom av den 10 mars 2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, punkt 116).
- 21 Slutligen kan avsaknaden av en redogörelse för de relevanta faktiska och rättsliga omständigheterna utgöra grund för att det ska anses uppenbart att begäran om förhandsavgörande ska avvisas (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 8 september 2011, Abdallah, C-144/11, ej publicerat, EU:C:2011:565, punkt 12, beslut av den 4 juli 2012, Abdel, C-75/12, ej publicerat, EU:C:2012:412,

punkterna 6 och 7, beslut av den 19 mars 2014, Grimal, C-550/13, ej publicerat, EU:C:2014:177, punkt 19, och beslut av den 19 mars 2015, Andre, C-23/15, ej publicerat, EU:C:2015:194, punkterna 8 och 9).

- 22 En hänskjutande domstol som Sofiyski gradski sad (Domstolen i första instans i Sofia stad) gör således inte annat än att iaktta de krav som följer av artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna när den i sin begäran om förhandsavgörande redogör för de faktiska och rättsliga omständigheterna i det nationella målet.
- 23 Mot denna bakgrund finner domstolen att den omständigheten att en hänskjutande domstol, som den nu aktuella, i sin begäran om förhandsavgörande redogör för de relevanta faktiska och rättsliga omständigheterna i det nationella målet svarar mot det samarbetskrav som är en naturlig del i systemet för begäran om förhandsavgöranden och inte i sig kan anses strida mot vare sig rätten till en opartisk domstol enligt artikel 47 andra stycket i stadgan eller rätten att presumeras oskyldig enligt artikel 48.1 i stadgan.
- 24 I förevarande fall följer det av en tillämpning av artikel 29 NPK, såsom den tolkats av Varhoven kasatsionen sad (Högsta kassationsdomstolen), tillsammans med leden 2.3, 7.3 och 7.4 i den nationella uppförandekoden, att när en bulgarisk domare redogör för de faktiska och rättsliga omständigheterna i det nationella målet i en begäran om förhandsavgörande, anses domaren ha intagit en preliminär ståndpunkt. Detta medför inte enbart att domaren ska förklaras obehörig och att det slutliga avgörandet ska ogiltigförklaras, utan även att det inleds ett förfarande mot domaren om ansvar för disciplinär överträdelse.
- 25 Härav följer att en nationell regel som den i det nationella målet bland annat kan medföra att en nationell domstol föredrar att inte begära förhandsavgörande antingen för att inte behöva förklaras obehörig eller riskera disciplinärt ansvar, eller för att inte riskera att begäran om förhandsavgörande avvisas. En sådan regel äventyrar således den behörighet som tillkommer nationella domstolar enligt artikel 267 FEUF och kan följaktligen medföra att samarbetet mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna inom ramen för systemet med begäran om förhandsavgörande blir mindre effektivt.
- 26 Mot bakgrund av det ovan angivna ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna, jämförda med artiklarna 47 andra stycket och 48.1 i stadgan, ska tolkas på så sätt att de utgör hinder för en nationell regel som tolkas på så sätt att den ålägger den hänskjutande domstolen att förklara sig obehörig att pröva det anhängiga målet på grund av att den har redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet i sin begäran om förhandsavgörande.

Den andra frågan

- 27 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida unionsrätten, särskilt artikel 267 FEUF, ska tolkas på så sätt att den utgör hinder mot att den hänskjutande domstolen, efter det att domen i målet om förhandsavgörande meddelats, inte ändrar det fastställande av de faktiska och rättsliga omständigheterna som den gjort i begäran om förhandsavgörande eller, tvärtom, mot att den domstolen efter det att nämnda dom har meddelats hör parterna på nytt och upptar ny bevisning, som kan medföra att den ändrar sitt fastställande.
- 28 Enligt fast rättspraxis kräver artikel 267 FEUF att den hänskjutande domstolen ger EU-domstolens tolkning av unionsrätten full verkan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 april 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, punkterna 38–40 och där angiven rättspraxis).

- 29 Däremot kräver varken den artikeln eller någon annan bestämmelse i unionsrätten att den hänskjutande domstolen, efter det att domen i målet om förhandsavgörandet meddelats, ska ändra det fastställande av de faktiska och rättsliga omständigheterna som den har gjort i sin begäran om förhandsavgörande. Inte heller förbjuder någon bestämmelse i unionsrätten den hänskjutande domstolen att ändra sin bedömning av de relevanta faktiska och rättsliga omständigheterna efter det att nämnda dom har meddelats.
- 30 Mot bakgrund av det ovan angivna ska den andra frågan besvaras enligt följande. Unionsrätten, särskilt artikel 267 FEUF, ska tolkas på så sätt att den varken kräver eller förbjuder att den hänskjutande domstolen, efter det att domen i målet om förhandsavgörande har meddelats, hör parterna på nytt och upptar ny bevisning som kan medföra att den ändrar det fastställande av de faktiska och rättsliga omständigheterna som den gjort i sin begäran om förhandsavgörande. Detta gäller under förutsättning att den hänskjutande domstolen ger EU-domstolens tolkning av unionsrätten full verkan.

Den tredje frågan

- 31 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida unionsrätten ska tolkas på så sätt att den utgör hinder mot att den tillämpar en nationell regel, såsom den i det nationella målet, som har befunnits strida mot unionsrätten, på den grunden att regeln säkerställer ett mer långtgående skydd för parternas grundläggande rättigheter.
- 32 Det ska inledningsvis konstateras att det antagande som ligger till grund för denna fråga, det vill säga att den aktuella nationella regeln ger enskilda ett mer långtgående skydd för rätten till en opartisk domstol i den mening som avses i artikel 47 andra stycket i stadgan, inte kan godtas. Som angetts ovan i punkt 23 kan inte den omständigheten att en nationell domstol i sin begäran redogör för de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet i enlighet med kraven i artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna i sig anses strida mot denna grundläggande rättighet. Skyldigheten för den domstol som redogör för dessa omständigheter i sin begäran om förhandsavgörande att förklara sig obehörig i enlighet med nämnda nationella regel kan således inte anses bidra till att säkerställa ett skydd för den rättigheten.
- 33 Efter detta klagörande ska det erinras om att en dom som meddelats av EU-domstolen i ett mål om förhandsavgörande enligt fast praxis är bindande för den nationella domstolen vid dess avgörande av det nationella målet, såvitt avser tolkningen eller giltigheten av de berörda unionsrättsakterna (se dom av den 20 oktober 2011, *Interdil*, C-396/09, EU:C:2011:671, punkt 36 och där angiven rättspraxis, och dom av den 5 april 2016, *PFE*, C-689/13, EU:C:2016:199, punkt 38).
- 34 Vidare gäller enligt fast praxis att en nationell domstol som inom ramen för sin behörighet ska tillämpa unionsrättsliga bestämmelser är skyldig att säkerställa att dessa bestämmelser ges full verkan genom att, med stöd av sin egen behörighet, om det behövs, underlåta att tillämpa varje motstridande nationell bestämmelse utan att den behöver begära eller avvakta ett föregående upphävande av denna genom lagstiftning eller något annat konstitutionellt förfarande (se dom av den 20 oktober 2011, *Interdil*, C-396/09, EU:C:2011:671, punkt 38 och där angiven rättspraxis, dom av den 4 juni 2015, *Kernkraftwerke Lippe-Ems*, C-5/14, EU:C:2015:354, punkt 32 och där angiven rättspraxis, och dom av den 5 april 2016, *PFE*, C-689/13, EU:C:2016:199, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 35 Slutligen tillägger EU-domstolen att kravet på att unionsrätten ska ges full verkan innefattar en skyldighet för de nationella domstolarna att, i förekommande fall, ändra fast rättspraxis om denna grundas på en tolkning av nationell rätt som är oförenlig med unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 april 2016, *DI*, C-441/14, EU:C:2016:278, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

- 36 Härav följer att i förevarande fall är den hänskjutande domstolen skyldig att säkerställa att artikel 267 FEUF ges full verkan genom att, med stöd av sin egen behörighet, om det behövs, underlåta att tillämpa artikel 29 NPK såsom den tolkats av Varhoven kasatsionen sad (Högsta kassationsdomstolen), i den mån tolkningen inte är förenlig med unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 april 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punkt 34).
- 37 Mot bakgrund av det ovan angivna ska den tredje frågan besvaras enligt följande. Unionsrätten ska tolkas på så sätt att den utgör hinder mot att en hänskjutande domstol tillämpar en nationell regel, såsom den i det nationella målet, som har befunnits strida mot unionsrätten.

Rättegångskostnader

- 38 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 267 FEUF och artikel 94 i rättegångsreglerna, jämförda med artiklarna 47 andra stycket och 48.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska tolkas på så sätt att de utgör hinder för en nationell regel som tolkas på så sätt att den ålägger den hänskjutande domstolen att förklara sig obehörig att pröva det anhängiga målet på grund av att den har redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheterna i målet i sin begäran om förhandsavgörande.**
- 2) **Unionsrätten, särskilt artikel 267 FEUF, ska tolkas på så sätt att den varken kräver eller förbjuder att den hänskjutande domstolen, efter det att domen i målet om förhandsavgörande har meddelats, hör parterna på nytt och upptar ny bevisning som kan medföra att den ändrar fastställandet av de faktiska och rättsliga omständigheterna som den gjort i sin begäran om förhandsavgörande. Detta gäller under förutsättning att den hänskjutande domstolen ger den tolkning av unionsrätten som Europeiska unionens domstol gjort full verkan.**
- 3) **Unionsrätten ska tolkas på så sätt att den utgör hinder mot att en hänskjutande domstol tillämpar en nationell regel, såsom den i det nationella målet, som har befunnits strida mot unionsrätten.**

Underskrifter